

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ**

**ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ Δ/ΝΣΗ Π/ΘΜΙΑΣ ΚΑΙ Δ/ΘΜΙΑΣ
ΕΚΠ/ΣΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ**

**ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ
ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗΣ**

ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Χρήστος Πατσός

Σχολικός Σύμβουλος Κοινωνιολόγων

Αττικής, Στερεάς Ελλάδας, (πλήν ν . Αιτωλοακαρνανίας

Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου, Ιονίων Νήσων,

Βορείου Αιγαίου,

Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης

e-mail: chripatsos@sch.gr

Τηλ: 210-6813561

Κινητό: 6974840101

ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ Δ.Ε.

ΕΔΡΑ: Α' Δ/ΝΣΗ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ταχ. Δ/ση: Κηφισίας 16

Τ.Κ. – Πόλη: 11526 Αθήνα

E-mail: grassy@dide-a-ath.att.sch.gr

Ιστοσελίδα: <http://dide-a-ath.att.sch.gr/grassy>

Τηλέφωνο: 210-5226297

Αθήνα, 09-10-2013

Αρ. Πρωτ.: 883

ΠΡΟΣ:

Τους καθηγητές/τριες των Γυμνασίων που διδάσκουν το μάθημα Κοινωνιολογία κατά το σχολικό έτος, 2013-2014 των Δ/νσεων Δ.Ε.:

Α' Αθήνας, Β' Αθήνας, Γ' Αθήνας, Δ' Αθήνας, Ανατ. Αττικής, Δυτ. Αττικής, Πειραιώς, Αργολίδας, Αρκαδίας, Αχαΐας, Βοιωτίας, Δωδ/νησων, Ευβοίας, Ευρυτανίας, Ζακύνθου, Ηλείας, Ηρακλείου, Κέρκυρας, Κεφαλληνίας, Κορινθίας, Κυκλάδων, Λακωνίας, Λασιθίου, Λέσβου, Λευκάδας, Μεσσηνίας, Ρεθύμνου, Σάμου, Φθιώτιδας, Φωκίδας, Χανίων και Χίου.
(Μέσω των Διευθύνσεων Δ.Ε)

Κοινοποίηση:

Περιφερειακή Δ/ση Α/θμιας & Β/θμιας

Εκπαίδευσης Αττικής.

Θέμα: «Οδηγίες μαθήματος Κοινωνιολογίας Γ' Τάξης Λυκείου»

Συνάδελφοι/σες σας εύχομαι καλή σχολική χρονιά, προσωπική και οικογενειακή υγεία.

Σας στέλνω οδηγίες για το μάθημα της

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

Σας εύχομαι Καλή και Δημιουργική Εργασία

Με συναδελφικούς χαιρετισμούς

Χρήστος Πατσός

Παρακαλούνται οι κ.κ Διευθυντές/τριες να ενημερώσουν ενυπόγραφα τους /τις Συναδέλφους /σες που διδάσκουν το συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο.

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ (Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ)

Γενικός σκοπός του μαθήματος.

Γενικός σκοπός του μαθήματος είναι η αξιοποίηση της κοινωνιολογικής σκέψης και των κοινωνιολογικών εργαλείων για τη βαθύτερη κατανόηση της δυναμικής της κοινωνίας την ανάπτυξη της αυτογνωσίας και της κοινωνικής συνείδησης με απώτερο στόχο τη δημιουργική ένταξη και παρέμβαση σε ένα πολυπολιτισμικό και συνεχώς μεταβαλλόμενο κοινωνικό περιβάλλον.

Ειδικότεροι σκοποί.

Ειδικότερα, με τη διδασκαλία της Κοινωνιολογίας, επιδιώκεται οι μαθητές:

1. Να αναπτύξουν κριτική κοινωνική σκέψη στην ανάλυση των κοινωνικών φαινομένων, διαδικασιών, προβλημάτων, κοινωνικών μηνυμάτων και πολλαπλών ερεθισμάτων, που χαρακτηρίζουν την κοινωνία της πληροφορίας.
2. Να αναπτύξουν κοινωνιογνωσία, συνειδητοποιώντας τις επιδράσεις της κοινωνίας στη συμπεριφορά τους αλλά και τις επιδράσεις της συμπεριφοράς τους στον κοινωνικό τους περίγυρο και στην κοινωνία.
3. Να αποκτήσουν κοινωνικές δεξιότητες, αξίες και στάσεις, ώστε να βοηθηθούν στην ένταξή τους σε μια σύγχρονη δημοκρατική, πλουραλιστική και υπό εξέλιξη πολυπολιτισμική κοινωνία.
4. Να συμβάλλουν στο μετασχηματισμό και την αναβάθμιση της κοινωνικής οργάνωσης, στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής, πλουραλιστικής κοινωνίας.
5. Να διαμορφώσουν κοινωνική συνείδηση και να υιοθετήσουν συλλογικές πρακτικές για την πρόληψη και αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων που απειλούν τον τόπο, την κοινωνία, τον κόσμο και τον πλανήτη μας.
6. Να εξοικειωθούν με την κοινωνιολογική προσέγγιση και τα κοινωνιολογικά εργαλεία, που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση των κοινωνικών φαινομένων, διαδικασιών και προβλημάτων.
7. Να εφαρμόζουν την κοινωνιολογική προσέγγιση στην ανάλυση και την αντιμετώπιση των καθημερινών προβλημάτων.
8. Να μάθουν να αξιοποιούν, να αξιολογούν και να ερμηνεύουν κοινωνιολογικά τα δεδομένα και τις πληροφορίες που αντλούν από διαφορετικές πηγές πληροφόρησης.
9. Να συνειδητοποιήσουν ότι κάθε κοινωνία και τα μέρη που την απαρτίζουν έχουν σταθερές / αρμονίες αλλά παράλληλα αντιμετωπίζουν κοινωνικά προβλήματα και υπόκεινται σε συνεχείς μεταβολές, εντάσεις και συγκρούσεις.
10. Να κατανοήσουν και να εκτιμήσουν τις ελληνικές παραδόσεις, τους θεσμούς, τις αξίες, τη σημασία της ελληνικής γλώσσας και παράλληλα να αναπτύξουν σεβασμό για τη διαφορετικότητα, την κάθε μορφής ετερότητα και την διαπολιτισμικότητα σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.

11. Να προβληματιστούν με τις κοινωνικές επιδράσεις των νέων τεχνολογιών και της επιστήμης στους τρόπους παραγωγής, στην εργασία καθώς και στις κοινωνικές σχέσεις και τους κοινωνικούς θεσμούς.

• **ΥΛΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ**

Από το «Βιβλίο Μαθητή» τα εξής κεφάλαια :

1. Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία.
2. Μορφές κοινωνικής οργάνωσης - Ελληνική κοινωνία.
3. Κοινωνικοποίηση και κοινωνικός έλεγχος.
4. Η σύγχρονη ελληνική οικογένεια: μορφές, προβλήματα και προοπτικές.
6. Εργασία, ανεργία και κοινωνικές ανισότητες.
9. Αποκλίνουσα συμπεριφορά: παραβατικότητα και εγκληματικότητα.
10. Ετερότητα, διαπολιτισμικές και διακοινωνιακές σχέσεις.

Γλωσσάριο

Βιβλιογραφία.

Από το «Τετράδιο Εργασίας και Έρευνας του Μαθητή» ορίζονται ως διδακτέα τα κεφάλαια που αντιστοιχούν στην παραπάνω διδακτέα ύλη του «Βιβλίου Μαθητή».

• **ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ**

Στην αρχή του σχολικού έτους ο καθηγητής κάνει ετήσιο και μηνιαίο προγραμματισμό της διδακτέας ύλης. Επισημαίνεται ότι ο ρόλος του εκπαιδευτικού αλλάζει. Είναι συνεργάτης και διευκολυντής της ομάδας / τάξης. Ενθαρρύνει τους μαθητές να συμμετέχουν στη διαδικασία της μάθησης και προσπαθεί να αναπτύξει όλα τα είδη νοημοσύνης (γλωσσική, μαθηματική, συναισθηματική κτλ.) των μαθητών. Επίσης, η διαρκής σύνδεση θεωρίας και πράξης είναι απαραίτητη γιατί κινητοποιεί τον μαθητή, τον κάνει να έχει ενδιαφέρον και να συμμετέχει ενεργά στο κοινωνικό και πολιτικό γίνεσθαι.

Ειδικότερα, οι βασικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο μάθημα είναι:

- Η μαθητοκεντρική και εξατομικευμένη διδασκαλία με στόχο την ενεργοποίηση και συμμετοχή του μαθητή. Να μάθει ο μαθητής πώς να μαθαίνει.
- Η διαθεματική / διεπιστημονική προσέγγιση με στόχο τη συνολική αντίληψη του αντικειμένου και της πραγματικότητας.
- Η μικρότερη έμφαση στο περιεχόμενο και η μεγαλύτερη έμφαση στη διαδικασία με στόχο την ανάπτυξη της αναλυτικής, συνθετικής ικανότητας, της κριτικής και δημιουργικής σκέψης των μαθητών.
- Η άσκηση των μαθητών στην παρατήρηση, περιγραφή, ανάλυση και ερμηνεία ενός κοινωνικοπολιτικού φαινομένου, θεσμού κτλ.
- Η έρευνα με ερωτηματολόγιο, συνεντεύξεις κτλ., για τη διερεύνηση ενός ζητήματος τοπικού, εθνικού ή διεθνούς ενδιαφέροντος, καθώς και η εύρεση και διατύπωση λύσεων για την αντιμετώπισή του.
- Η διοργάνωση ομαδικών συζητήσεων, συζητήσεων στρογγυλής τράπεζας, για διάφορα επίκαιρα κοινωνικά θέματα, που σχετίζονται με το περιεχόμενο του μαθήματος, με στόχο οι μαθητές να αποκτήσουν ικανότητες ομιλίας /

έκφρασης, ακρόασης, διαλόγου, επιχειρηματολογίας, διαχείρισης και επίλυσης προβλημάτων, ανάληψης ευθυνών.

- Η μελέτη πηγών με στόχο την ενεργοποίηση του μαθητή και την ιστορική και συγκριτική προσέγγιση της γνώσης.
- Η χρήση των παραδοσιακών μεθόδων διδασκαλίας (αφήγηση, ερωταποκρίσεις, χρήση σχολικού εγχειριδίου και βοηθημάτων, εργασίες μαθητών κτλ).
- Η διοργάνωση επισκέψεων σε χώρους όπως η Βουλή, οι δήμοι, κτλ.

Επίσης

- η εφαρμογή «**σχεδίων εργασίας**» (projects) και τεχνικών «**μελέτης περίπτωσης**» (case studies) για την κατανόηση των κοινωνικών φαινομένων για παράδειγμα: ανεργία, φτώχεια, παραβατικότητα, αποκλίνουσα συμπεριφορά, εγκληματικότητα, ρατσισμός, ετερότητα, πολιτισμικές διαφορές, κ.α.
- **Επεξεργασία πινάκων και διαγραμμάτων**, δεδομένου ότι τα διαγράμματα, μαζί με άλλο χρήσιμο υλικό, αποτελούν κείμενα που συμβάλλουν στην καλλιέργεια των δεξιοτήτων κριτικής ανάγνωσης των πληροφοριών
- η χρήση συζήτησης σε ομάδες ή και ανά ζεύγη, καταιγισμός ιδεών, προβολή οπτικοακουστικού υλικού.
- η ενθάρρυνση των μαθητών να διατηρούν και να ενημερώνουν λεξικό κοινωνιολογικών όρων.
- συνεργασία με φορείς κοινωνικής δικτύωσης για ανάπτυξη θεμάτων σχετικών με κοινωνικά προβλήματα, κυρίως των νέων
- διοργανώσεις ημερίδων από τους μαθητές για ενημέρωση σε θέματα τοπικά με τις συνθήκες διαβίωσης σε οικονομικό, πολιτικό, πολιτισμικό επίπεδο
- χρήση του διαδικτύου και του τύπου για άντληση πληροφοριών και επικαιροποίηση των πραγματευόμενων θεμάτων

Σημειώνεται ότι η συλλογή στατιστικών στοιχείων με σκοπό την συγκριτική μελέτη θεωρείται απαραίτητη για την επίτευξη του σκοπού του μαθήματος.

Ιδιαίτερα σημαντική για την εμπέδωση των κοινωνιολογικών εννοιών και την σύνδεση τους με την καθημερινότητα κρίνεται η βιωματική διδασκαλία μέσω της υλοποίησης συγκεκριμένων δραστηριοτήτων που στηρίζονται στις επιθυμίες, ανάγκες και δυνατότητες των μαθητών.

Επισημαίνεται ότι οι παραπάνω προσεγγίσεις δεν είναι περιοριστικές. Κάθε εκπαιδευτικός, ανάλογα με το περιεχόμενο κάθε ενότητας, μπορεί να εφαρμόσει όποιες μεθόδους κρίνει προσφορότερες, αρκεί να αφήσει τη φαντασία του ελεύθερη, έχοντας ως οδηγό το στόχο του μαθήματος, της ανάγκες και δυνατότητες των μαθητών του.

4. Αξιολόγηση

Έχοντας υπόψη τις μορφές και τις βασικές αρχές αξιολόγησης, οι τρόποι αξιολόγησης που κρίνονται καταλληλότεροι είναι οι εξής:

Η προφορική εξέταση. Γίνεται συνήθως με ερωτήσεις που χρειάζονται σύντομη, ελεύθερη απάντηση.

Η γραπτή εξέταση. Χρησιμοποιείται ποικιλία ερωτήσεων, όπως ελεύθερης ανάπτυξης, κλειστού ή αντικειμενικού τύπου κτλ.

Οι συνθετικές δημιουργικές εργασίες. Δίνονται εργασίες είτε ατομικές είτε ομαδικές για διάφορα, συνήθως επίκαιρα, κοινωνικο - πολιτικά ζητήματα.

Ατομικός Φάκελος Εργασιών του μαθητή. Περιλαμβάνει εργασίες και δραστηριότητες του μαθητή.

Η αυτοαξιολόγηση του μαθητή. Ζητείται από το μαθητή να αξιολογήσει την συμμετοχή του στο μάθημα, τις εργασίες του, την προφορική ή γραπτή εξέτασή του, με τρόπο αντικειμενικό, χωρίς υποεκτίμηση ή υπερεκτίμηση.

Επισημαίνεται ότι ο ρόλος του εκπαιδευτικού αλλάζει. Είναι συνεργάτης και διευκολυντής της ομάδας / τάξης. Ενθαρρύνει τους μαθητές να συμμετέχουν στη διαδικασία της μάθησης και προσπαθεί να αναπτύξει όλα τα είδη νοημοσύνης (γλωσσική, μαθηματική, συναισθηματική κτλ.) των μαθητών. Επίσης, η διαρκής σύνδεση θεωρίας και πράξης είναι απαραίτητη, διότι κινητοποιεί τον μαθητή, τον κάνει να έχει ενδιαφέρον και να συμμετέχει ενεργά στο κοινωνικό και πολιτικό γίνεσθαι.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

5. Διδακτικό Υλικό

- Το βιβλίο και το τετράδιο ασκήσεων του μαθητή.
- Τα παραδοσιακά εποπτικά μέσα διδασκαλίας (πίνακας, διαφάνειες, slides κτλ.).
- Οι νέες τεχνολογίες (εκπαιδευτική τηλεόραση, βίντεο, εκπαιδευτικό λογισμικό κτλ.).
- Το επίκαιρο έντυπο υλικό (εφημερίδες, περιοδικά, αφίσες κτλ.).
- Οι πίνακες, τα διαγράμματα, τα στατιστικά δεδομένα κτλ. που υπάρχουν στο σχολικό βιβλίο ή σε άλλο έντυπο υλικό.
- Οι επισκέψεις σε χώρους και θεσμούς (Βουλή, Δήμος, Κοινότητα, Διεθνής Οργανισμός κτλ.) για να τους γνωρίσουν άμεσα οι μαθητές και να ενημερωθούν για την οργάνωση και λειτουργία τους.

Το **βιβλίο για το μαθητή (ΒτΜ)** θα περιέχει το κείμενο, παραθέματα, στατιστικούς πίνακες και διαγράμματα σχετικά με πρόσφατες έρευνες, εικονογράφηση με φωτογραφικό υλικό, γελοιογραφίες, κτλ., ασκήσεις /εργασίες / ερωτήσεις, βιβλιογραφία γλωσσάρι, ευρετήριο όρων και ονομάτων. Το υλικό θα πρέπει να απευθύνεται στο μέσο μαθητή που έχει ελάχιστες κοινωνιολογικές γνώσεις, να παραπέμπει στην ελληνική πραγματικότητα και τις παραστάσεις των μαθητών και να είναι κατανοητό σε όλους τους μαθητές, των τριών κατευθύνσεων της γ' λυκείου. Βασική επιδίωξη της συγγραφικής ομάδας θα είναι η ανάδειξη της κοινωνιολογικής ερμηνείας και προσέγγισης της κοινωνικής πραγματικότητας.

Το **Τετράδιο Εργασίας και Έρευνας του Μαθητή (ΤΕΕΜ)** περιέχει οδηγίες για το μαθητή με σκοπό την καλύτερη αξιοποίηση του υλικού και των πηγών πληροφόρησης, παραδείγματα ερμηνείας στατιστικών πινάκων, κύριες φάσεις της κοινωνικής έρευνας, παραδείγματα εφαρμογής των διαφόρων τεχνικών/μεθόδων έρευνας(π.χ. Μελέτη περίπτωσης, κοινωνικό πείραμα, επιτόπια δειγματοληπτική επισκόπηση με ερωτηματολόγιο, ανάλυση περιεχομένου, κοινωνιομετρία, αρχειακή έρευνα, συγκριτική μέθοδο), παράδειγμα εφαρμογής της μεθόδου «project», και σχετικές ηλεκτρονικές διευθύνσεις.

Το **Βιβλίο του Καθηγητή (ΒτΚ)** περιέχει οδηγίες για τη διδασκαλία των κειμένων, ένα ενδεικτικό σχέδιο μαθήματος ανά κεφάλαιο, συνοπτική αναφορά στις αρχές των τριών βασικών θεωρητικών κοινωνιολογικών μοντέλων, οδηγίες για την εφαρμογή των μεθόδων/τεχνικών κοινωνιολογίας, που θα αντιστοιχούν στις μεθόδους/τεχνικές που εφαρμόζονται στο τετράδιο εργασίας και έρευνας των μαθητών, οδηγίες για την εφαρμογή της μεθόδου project στην κοινωνιολογία, οδηγίες για τη διαχείριση

κρίσεων στην τάξη, οδηγίες για την εφαρμογή της μεθόδου project, συμβατική και ηλεκτρονική βιβλιογραφία και λίστα βιντεοταινιών, κινηματογραφικών ταινιών, και εκπαιδευτικών λογισμικών, σχετικές ηλεκτρονικές διευθύνσεις και οδηγίες για τη χρήση του ηλεκτρονικού και οπτικο-ακουστικού υλικού.

Το βιβλίο του μαθητή και το τετράδιο εργασίας και έρευνας του μαθητή είναι αυτοτελή (το ΤΕΕΜ ως παράρτημα), αλλά θα βιβλιοδετηθούν μαζί για λόγους οικονομίας και ευχρηστότητας, ενώ το βιβλίο για τον καθηγητή θα εκδοθεί και θα κυκλοφορήσει αυτοτελώς. Σελίδες του τετραδίου εργασίας και έρευνας (π.χ. ερωτηματολόγιο κτλ.) που είναι για επεξεργασία (π.χ. συμπλήρωση) θα φωτοτυπούνται και θα αναπαράγονται, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα χρήσης του βιβλίου από μελλοντικούς μαθητές.